

Tilvenning for de yngste barna i barnehagen

Hvordan tilrettelegger pedagogiske ledere for de yngste barnas oppstart i barnehagen?

Eline Kristiansen Mauseth

Kandidatnummer: 12

Bacheloroppgave

BDBAC4900

Trondheim, April 2023

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Forord

I disse fire årene som deltidsstudent hos Dronning Mauds Minne Høgskole har jeg hatt både oppturer og nedturer. Sammen med god hjelp fra både medstudenter og lærere sitter jeg her og er snart ferdigutdannet barnehagelærer.

Jeg vil takke mine intervjuobjekter for å stille opp på kort varsel og tatt intervjuene på strak arm. Tusentakk til veiledere som har hjulpet meg, både med å komme i gang, men også med tilbakemeldinger underveis.

Jeg vil også takke den flotte klassen jeg har fått lov til å bli kjent med gjennom disse fire årene og takk til mine flotte arbeidskollegaer som gjennom snart fire år har gitt meg så mye kunnskap og erfaring i praksis.

Innhold

1.0 INNLEDNING	3
1.1 VALG AV TEMA	3
1.2 PROBLEMSTILLING	3
1.3 OPPGAVENS OPPBYGNING	3
2.0 TEORI	4
2.1 TILVENNING.....	4
2.2 TILKNYTNING	5
2.3 PRIMÆRKONTAKT	6
2.4 FORELDRESAMARBEID	7
3.0 METODE.....	8
3.1 VALG AV METODE.....	8
3.2 PLANLEGGING AV DATAINNSAMLING.....	9
3.3 UTVALG AV INFORMANTER.....	9
3.4 GJENNOMFØRING AV INTERVJU.....	10
3.5 METODEKRITIKK & ANALYSEARBEID	11
3.6 RELIABILITET OG VALIDITET	12
3.7 ETISKE RETNINGSLINJER	12
4.0 PRESENTASJON AV FUNN	13
4.1 RUTINER UNDER TILVENNING	13
4.2 PRIMÆRKONTAKT OG TILKNYTNING	15
4.3 FORELDRESAMARBEID	16
5.0 DRØFTING	17
5.1 TILVENNINGSPERIODEN	17
5.2 PRIMÆRKONTAKT OG TILKNYTNING	20
5.3 FORELDRESAMARBEID	22
6.0 AVSLUTNING	24
7.0 LITTERATURLISTE.....	25
VEDLEGG	26
VEDLEGG 1.1: INTERVJUGUIDE.....	26
VEDLEGG 1.2: INFORMASJON OG SAMTYKKESKJEMA.....	28

1.0 Innledning

1.1 Valg av tema

Etter å ha jobbet på småbarnsavdelingen det siste året falt det ganske naturlig for meg at denne oppgaven skulle omhandle de yngste barna i barnehagen. Da jeg i tillegg fikk muligheten til å være primærkontakt under oppstartsperioden, visste jeg at det å skrive om hvordan de ansatte tilrettela for en god og trygg start for de yngste barna, var noe jeg ville dykke dypere inn i. Selve målet med denne oppgaven er å tilegne meg enda mer kunnskap, erfaring og bevissthet rundt tilvenningen for de yngste barna og hvordan en kan tilrettelegge for en best mulig oppstart i barnehagen. Ifølge Rammeplan (2017, s.33) skal barnehagen og hjemmet samarbeide om å legge til rette for en trygg og god start i barnehagen for barnet.

1.2 Problemstilling

Når det kommer til problemstillingen, tok det en liten stund å formulere den slik at den passet med det jeg faktisk ville undersøke. Tidlig i prosessen var jeg usikker på hvilket område rundt tilvenningen jeg ville undersøke. I første omgang handlet problemstillingen min om å belyse både foreldrene og ansattes synspunkter når det kom til tilvenning. Vendepunktet var da jeg senere ble mer nysgjerrig på hvordan ulike barnehager jobbet med overgangen fra hjem til barnehagen, falt det seg naturlig at problemstillingen skulle omhandle hvordan de pedagogiske lederene på småbarnsavdelingen jobbet med dette temaet.

Med et tema som omhandler tilvenning for de yngste barna er problemstillingen min slik: «Hvordan tilrettelegger pedagogiske ledere for de yngste barnas oppstart i barnehagen?»

1.3 Oppgavens oppbygning

Bacheloroppgaven min er delt inn i fem hoveddeler; teori, metode, presentasjon av funn, drøfting og avslutning. I teoridelen vil jeg presentere teorien som bacheloroppgaven min er bygd opp på og som er relevant for problemstillingen min. Dette er teori som også blir presentert på bakgrunn av hvilke svar jeg fikk i intervjuene mine. Her vil teori rundt hvordan en jobber med tilvenningen, tilknytning, primærkontakt og foreldresamarbeid i barnehagen komme frem. For at leseren skal få en dypere forståelse for hva som kommer videre i oppgaven har jeg valgt å la teoridelen komme tidlig i oppgaven.

I metoddelen av oppgaven skildrer jeg valg av metode og hvorfor jeg valgte denne metoden. Jeg kommer også til å presentere på hvilken måte jeg har gjennomført denne forskningsmetoden i samsvar med problemstillingen min. Videre i dette kapittelet kommer jeg

også inn på validitet, reliabilitet, etikk og et kritisk syn på valg av metoden. Etter metodekapittelet kommer presentasjon av funn, der funnene fra intervjuene vil bli belyst. Videre vil drøftingskapittelet se på funnene mine i lys av relevant teori. Avslutningsvis vil jeg prøve å trekke trådene sammen og oppsummere.

2.0 Teori

I dette teorikapittelet skal jeg presentere det teoretiske grunnlaget innenfor ulike temaer som er relevant for problemstillingen min: «Hvordan tilrettelegger pedagogiske ledere for de yngste barnas oppstart i barnehagen?». Tilvenning og tiknytning er to temaer og begrep som er høyst sentral når det kommer til oppstart i barnehagen. Videre ser jeg på temaene primærkontakt og foreldresamarbeid som viktige og sentrale temaer for at barnet skal oppleve overgangen fra hjem til barnehage så trygg som mulig.

2.1 Tilvenning

Det å være liten og begynne i barnehagen blir sett på som den første, store og viktigste overgangen i barnets liv (Drugli, 2022, s.126). Barnet går fra en rolig hverdag hjemme i sitt trygge miljø sammen med foreldrene, til å møte et helt nytt sted, helt nye voksne og barn. I barnehagen er det andre rutiner, lyder, lukter og mennesker enn barnet er kjent med fra før av, og mange inntrykk. I slike overganger som skjer tidlig i barnets liv vil det alltid påvirke barnet, både på kort sikt, men også senere i barnets liv. Abrahamsen (2015, s.69) beskriver overgangen for barnet slik: «Det er et farvel til spedbarnsalderen, og et farvel til en verden som for de fleste barn oppleves som god og nær, oversiktlig og kjent» (Abrahamsen, 2015, s.69). Dermed er det å begynne i barnehagen en opplevelse og erfaring som bør oppleves positivt for barnet (Drugli et al., 2021, s.19). Her er perioden barnet blir kjent med barnehagen, de ansatte og andre barn, sammen med en av foreldrene sine, en veldig viktig tid som legger grunnlaget for barnets videre utvikling. Brooker (2008) trekker frem en person-prosess-kontekst-tid-modell som presenterer ulike punkter ved barnet og miljøet barnet er i, der punktene påvirker hverandre. Denne modellen måler blant annet hvordan barnets kjønn, alder, behov og ferdigheter sammen med kvaliteten på relasjoner rundt barnet, arbeidsmiljø og rutiner i barnehagen, og kvaliteten på tidsbruk under tilvenningsperioden påvirker barnets overgang (Drugli et al., 2021, s.21). Rammeplan (2017) sier også noe om organisering og rom under tilvenning: «Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og andre barn»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s.33). Tid er også noe Gunilla Niss (Niss, 2022) snakker om i sin bok *Å begynne i barnehagen*.

Det er mange ulike måter å organisere tilvenning på, samt hvor lenge en slik tilvenning skal foregå og når det begynner. Dette er noe som både de ansatte i barnehagen og foreldrene til barnet bør ha reflektert sammen over, og har like forventinger til. Barn er som vi vet forskjellig og tilvenningsprosessen har dermed ingen fasit når det kommer til enkeltbarnets indre prosess om å bli trygg nok. Ifølge Abrahamsen (2015, s.74) må barnet, for å bli trygg nok uten foreldrene sine, gå igjennom en emosjonell prosess. Drugli et al. (2021, s.69) kan fortelle at en god relasjon mellom barna og ansatte bør raskt være etablert når små barn begynner i barnehagen. Dette understreker hun at er en av de viktigste prosessene ved små barns oppstart i barnehagen. I følge Drugli et al. (2021, s.28) er små barns hjerne i de fleste tilfeller programmert til å reagere negativt når de blir atskilt fra sine foreldre. Det vil bli langt mindre krevende for barnet å være adskilt fra sine foreldre dersom barnet, iløpet av tilvenningsdagene har en sekundær tilknytningsperson som har lyktes i å etablere en god og trygg relasjon til barnet.

2.2 Tilknytning

Det finnes ulike måter å forstå begrepet tilknytning på. Jeg har valgt å ta utgangspunkt i forståelsen John Bowlby har utviklet for tilknytning i sin tilknytningsteori, der han har vært en pioner for utviklingen av tilknytningsteori. Tilknytning ifølge Bowlby handler om båndet mellom barnet og barnets omsorgspersoner, og hvordan barnet i sin utvikling er avhengig av disse båndene. Ifølge Smith (2019, s.22) vil barnets utforskning øke eller minske avhengig av hvor tilgjengelig eller fraværende tilknytningspersonen er. Når barnet opplever at tryggheten deres er truet blir det aktivert et medfødt behov for å søke nærhet, og der tilgjengeligheten av et av barnets omsorgspersoner vil være grunnleggende for hjelpe barnet til å bli møtt med sine behov (Smith, 2019, s. 20-21). Dette er også i tråd med hvordan Brandtzæg et al. (2017, s.17) beskriver tilknytning og utforskning som grunnleggende behov som i og for seg alene handler om ulike ting, men som likevel henger sammen på den måten at behovene er avhengige av hverandre. Dette er ifølge Broberg (2018, s.32) det som blir kalt trygg base, og er det mest sentrale begrepet i tilknytningsteorien. Hun beskriver videre tilknytning som et adferdsmønster, der atferden blir styrt av separasjonsangst, fremmedskepsis og den trygge havnen og basen. Barnet vil i takt med dette, i utvikling av sine kognitive evner få bedre utgangspunkt til å håndtere og håndtere fremmede mennesker og separasjonen fra foreldrene. Følelsen barnet sitter med i etterkant av denne separasjonen vil variere hvor vidt barnet har en

trygg tilknytning til personene barnet er sammen med i foreldrenes fravær eller ikke (Broberg, 2018, s.32).

2.3 Primærkontakt

Drugli (2022, s.43) beskriver tilknytningspersoner som personer barna har et spesielt bånd til, relasjonsmessig. Dette handler om personer som oppleves som stabile og som er åpne for å inngå i en forutsigbar relasjon med dem, og som gir dem den emosjonelle og fysiske støtten de har behov for. Når spedbarnet blir cirka ni måneder vil det etter hvert knytte seg til de personene de kjenner best og vil da vise negative reaksjoner i møte med fremmede. Det er først og fremst foreldrene til barnet som for barnet oppleves som sine tilknytningspersoner. Foreldrene vil for barnet oppleves som den trygge havnen og den trygge basen, der barnet søker støtte til nærhet og utforskning (Drugli, 2022, s.44).

Derimot når barnet begynner i barnehagen, vil barnet ikke ha mulighet til å ha tilknytningsbehovet på vent til foreldrene kommer tilbake. Barnet må derfor, for å kunne ha det bra, ha mulighet til å ha en trygg havn og base i barnehagen også (Brandtzæg et al., 2017, s.20). Barnehagelæreren går da altså inn som en vikarierende tilknytningsperson, når foreldrene ikke er til stede (Broberg, 2018, 33). Ifølge Rammeplan (2017, s.33) skal barnet få tett oppfølging den første tiden når barnet begynner i barnehagen slik at barnet får mulighet til å oppleve følelsen av tilhørighet og trygghet til å utvikle seg ved å utforske, leke og lære. «Ved bruk av kontaktperson legges det til rette for at barna får etablert en sekundær tilknytningsperson til én eller flere barnehageansatte så raskt som mulig» (Drugli et al., 2021, s.37). Bowlby mener at å ha sin primære eller sekundære kontaktperson tilgjengelig, er for små barn essensielt for at de skal kunne ha det bra (Drugli et al., 2021, s.37). Små barn kan knytte seg til den voksne på både en utrygg og en trygg måte. Det som definerer en trygg tilknytning er om barnet søker nærhet og trøst av den voksne, bruker kroppen til den voksne for trygghet og holder seg i nærheten. Utrygg tilknytning kan ses om barnet ikke søker trøst og ikke vil motta trøsten den voksne tilbyr i det som ville vært naturlige situasjoner for barnet å søke og motta trøst (Drugli, 2022, s.52).

2.4 Foreldresamarbeid

«Ingen betyr mer for barns trivsel og utvikling enn foreldrene, selv når barna er mye i barnehagen» (Drugli, 2022, s.99). Hun forklarer at på grunn av dette er barnehagen nødt til å etablere et godt samarbeid med foreldrene der barnehagen viser interesse for hvordan hjemmesituasjonen er for barnet og hvilke erfaringer barnet tar med seg inn i oppstarten i barnehagen. Rammeplan (2017, s.29) legger føringer for hvordan et godt foreldresamarbeid er med på å styrke barnets utvikling: «Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling». Videre skal barnet i følge (Rammeplan, 2017, s.33) få en god og trygg start i barnehagen som resultat av barnehagen og foreldrene har klart å etablere et godt foreldresamarbeid.

Positive effekter på barnets utvikling, trivsel og læring er avhengig av om foreldrene oppfatter at samarbeidet mellom dem og barnehagen er god nok (Glaser, 2019, s.69). Hun skriver videre (Glaser, 2019, s.70) at for å få til en god tilvenningsprosess for barnet under oppstart i barnehagen er det viktig at foreldrene får god informasjon og at det avklares forventninger foreldrene og barnehagen imellom. Drugli (2022, s.110) snakker om det å invitere foreldrene og barnet til besøksdager som en fin måte å starte samarbeidet mellom barnehagen og hjemmet på, der foreldrene deler kunnskapen sin om barnet med de ansatte. Ved å invitere foreldrene inn i barnehagen under selve tilvenningen får foreldrene bli kjent med barnehagen og barnehagens rutiner samt at barnet får undersøke alt barnehagen har å by på av miljø og personer med foreldrene trygt til stede (Drugli, 2022, s.140). Drugli et al (2021, s.16) sier at ved at foreldrene og barnehagen etablerer et sterkere bånd seg imellom vil dette kunne overføres til Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell, der barnehagen og hjemmet er to ulike mikrosystemer som ved foreldresamarbeid knytter seg sammen i noe som kalles et mesosystem, der kvaliteten på mesosystemet bidrar til hvordan barnet fungerer i de to mikrosystemene. Bronfenbrenner understreker viktigheten av gode overganger mellom disse mikrosystemene og legger til at negative forbindelser i denne sammenhengen vil bidra til at barnets trivsel og utvikling blir begrenset. Flere måter å styrke forbindelsen mellom barnets mikrosystemer på vil være ifølge Bronfenbrenner det han kaller for multiple forbindelser, der foreldrene er i barnehagen sammen med barnet og den ansatte. Dette vil igjen føre til det Bronfenbrenner omtaler som et tre-person-system, der aktiviteten til foreldrene i samvær med

barnet og den ansatte vil bidra til positive utviklingseffekter hos barnet i det miljøet barnet befinner seg i. Her har de ansatte ifølge Drugli et al. (2021, s.18) et viktig ansvar for å legge til rette for at nettopp foreldrene får mulighet til å være aktiv deltakende under tilvenningen og understreker at den negative konsekvensen av dette vil påvirke til at barnets positive erfaringer med barnehagen blir mindre.

3.0 Metode

3.1 Valg av metode

Da jeg på forhånd visste hvilket tema jeg ville skrive om, følte det riktig for prosessen av bacheloroppgaven at jeg fysisk kunne være til stede og lytte til personen som skulle gi meg informasjon om det jeg undersøkte. Min tanke var at denne metoden kom til å gi meg muligheten til å innhente informasjonen på en innsiktsfull måte. Denne tanken ble videre bekreftet da jeg senere bestemte meg for problemstilling. I forhold til valget mitt av metode for å innhente informasjonen jeg trengte til denne oppgaven, ble det naturlig for meg å velge kvalitativ metode og intervju som den metoden jeg skulle bruke i arbeid med min bacheloroppgave.

Vi kan skille mellom to hovedtyper innfor metode: kvalitativ og kvantitativ metode. I en kvalitativ metode handler det om å gå mer i dybden og det å vektlegge betydning, til forskjell fra kvantitativ metode der utbredelse og antall vektlegges. Her er det særlig forskningslogikken som skiller disse to. Altså måten resultatet av forskningen blir vurdert (Bergsland & Jæger, 2022, s.28). En viktig ting å tenke på når man jobber med en kvalitativ tilnærming er å legge vekt på å forstå de sosiale fenomenene, der måten en fortolker disse på kan ha stor betydning (Bergsland & Jæger, 2022, s.29). Det er nettopp i den nære kontakten mellom forskeren og deltakeren i studien at grunnlaget for forståelsen oppstår. Her blir intervju en metode for å oppnå bedre forståelse for hvilke personlige erfaringer, opplevelser og refleksjoner deltakeren sitter med (Thagaard, 2018, s.11). Måten man ved denne metoden får tilgang til enkeltmenneskets verbale uttrykk, kroppsspråk, toneleie, tanker, opplevelser, kunnskap og erfaring er akkurat det jeg var på utkikk etter. Dette er noe jeg tenker er til stor fordel når det gjelder min forståelse av hvordan svarene fra intervjuet kan forstås ut i praksis.

3.2 Planlegging av datainnsamling

Under planleggingen av datainnsamlingen arbeidet jeg frem et førsteutkast til en intervjuguide basert på valgt tema og problemstilling, som ble sendt til mine veiledere. På bakgrunn av det innsendte førsteutkastet fikk jeg gode tips og hjelpsomme tilbakemeldinger fra mine veiledere som bidro til at intervjuguiden kunne ferdigstilles. Tilbakemeldingene ga meg mer kunnskap om viktige punkt en bør tenke på når det kommer til utforming av intervjuguiden, slik som rekkefølge på spørsmål, presise formuleringer, antall spørsmål og det å holde spørsmålene relevant opp imot problemstillingen som er satt. På bakgrunn av at min intervjuguide inneholder et forhåndsbestemt tema og forhåndsbestemte spørsmål vil jeg påstå at min forståelse av en strukturert intervjuguide samsvarer med Thagaard (2018, s.91) sin beskrivelse av akkurat dette. Det som er fordelen med å ha en strukturert intervjuguide og tilnærming til intervju er at svarene som gis av de ulike personene som har blitt intervjuet, er mulig å sammenligne med hverandre, da de har svart på de samme spørsmålene. (Thagaard, 2018, s.91-92).

3.3 Utvalg av informanter

I motsetning til kvantitative undersøkelser, der utvalget blir tilfeldig, er utvalget i kvalitative undersøkelser strategisk. Denne måten for innhenting av informanter forbeholder at utvalget av informanter sitter med kunnskaper, egenskaper og erfaringer som er særs relevant for innholdet som skal undersøkes (Bergsland & Jæger, 2022, s.42). På bakgrunn av dette, tema og problemstilling visste jeg tidlig at målet mitt var å finne noen som var pedagogisk leder på småbarnsavdeling, og da gjerne med noen års erfaring fra nettopp småbarnsavdeling. Den første jeg kontaktet var en pedagogisk leder som jeg har en relasjon til fra før av, og som jeg visste har de kunnskapene og erfaringen jeg var på utkikk etter. Informanten fikk tilstrekkelig med informasjon om både tema og problemstilling, og hva deltakelsen ville si for hen sin del. At jeg har en relasjon til en informant bør det stilles spørsmålstegn ved, med tanke på påvirkning av dataene jeg får fra denne personen. Likevel har jeg konkludert med at vår relasjon mest sannsynlig ikke påvirker arbeidet med denne oppgaven. Dette på bakgrunn av at spørsmålene som blir stilt ikke er å se på som sensitive, ergo kan en trekke sammenslutninger om at det er lite sannsynlig at informanten velger å utelate som en konsekvens av vår relasjon.

Den siste informanten ble rekruttert av den grunn at jeg fikk informasjon via en medstudent om at denne personens egnethet og kunnskaper var kompatibel med problemstillingen og

temaet mitt. Videre kontaktet jeg informantene via e-post, der jeg også senere ga hen tilstrekkelig informasjon om temaet og studien, slik at hen kunne forberede seg. Informantene jobber i hver sin privateide barnehage, er utdannet barnehagelærere og har til sammen jobbet 9 år som pedagogisk leder på småbarn. Med andre ord er de, med erfaringen og kunnskapen sin, godt kvalifiserte til intervjuene jeg skal gjennomføre. I denne prosessen av å rekruttere informanter, har jeg benyttet meg av en selvseleksjonsmetode, som ifølge Thagaard (2018, s.56) blir omtalt som et tilgjengelighetsutvalg. Slik jeg tolker Thagaard (2018, s.56) handler dette om at informantene på en eller annen måte fremstår som tilgjengelig for forskeren og dermed er lettere å rekruttere. En kan også stille seg spørrende til om tilgjengeligheten av informantene avhenger av miljøet forskeren befinner seg i, med utgangspunkt i hvilket tema og problemstilling studien tar for seg. I denne utvalgsprosessen opplevde jeg ingen problemer med å rekruttere engasjerte informanter, og tenker at ulike årsaker kan ha bidratt til å gjøre prosessen vellykket.

3.4 Gjennomføring av intervju

I forkant av intervjuene hadde jeg avtalt med begge informantene mine at vi skulle gjennomføre intervjuene i barnehagene de jobbet i, slik at situasjonen kunne føles mer naturlig for informantene. Det er viktig at den som intervjuer er med på å etablere en atmosfære som videre bidrar til at informanten føler at det er trygt å fortelle om sine erfaringer og opplevelser (Bergsland & Jæger, 2022, s. 34). Her vil jeg påstå at det kan trekkes antakelser om at stedet intervjuet befinner seg, kan være helt avgjørende for hvordan intervjuet går og for hvilken type data en sitter igjen med i ettertid av intervjuene.

Fra en intervjuers ståsted så var det viktig for meg å gi et inntrykk til informantene av hvem jeg var, og å få et inntrykk av hvem de var, før intervjuet ble satt i gang. Dette tror jeg bidro til å lette litt på stemningen, noe som forhåpentligvis bidro til at informantene følte seg komfortabel i situasjonen. Intervjuene foregikk etter arbeidstid for den ene informanten min og i plantiden til den andre. Vi gikk igjennom samtykke- og informasjonsdokumentene før intervjuene startet, der jeg også fortalte at jeg kom til å notere underveis mens intervjuet pågikk, da jeg hadde valgt å ikke ta i bruk lydopptaker. Kort tid inn i intervjuet merket jeg at det å notere samtidig som en skal være lyttende og til stede i samtalen, ble mer utfordrende enn jeg hadde sett for meg. Underveis i intervjuet opplevde jeg både at jeg datt litt ut av samtalen mens jeg skrev notater, men også at jeg på den andre siden klarte å få med meg det meste slik at jeg opptrådte bekreftende og engasjert i samtalen. Slik jeg tolker Thagaard (2018, s.92) opplever informantene en utvikling av fortrolighet og gjensidighet under

intervjuet, når den som styrer intervjuet, altså intervjueren, kommer med positive og bekræftende tilbakemeldinger. I det ene intervjuet fulgte vi intervjuguiden under hele intervjuet, mens i det andre intervjuet kunne vi derimot spore litt av, men samtidig hente oss tilbake til intervjuguiden igjen. Jeg la også merke til hvor lett det kunne være å bli revet med og innta en reflekterende rolle sammen med informantene, da spørsmålene åpenbart var om et tema vi alle var engasjert i. Jeg opplevde at jeg viste tålmodighet gjennom hele intervjuet og lot informantene fullføre det de skulle si før jeg stilte neste spørsmål. Det å holde tiden under et intervju kan oppleves vanskelig, og jeg erfarte at vi med fordel burde ha satt av litt lengre tid.

3.5 Metodekritikk & analysearbeid

Etter begge intervjuene gjorde jeg meg noen tanker om hvordan jeg syntes intervjuet hadde gått og fikk notatene fra intervjuene over på datamaskin. Deretter reinskrev jeg notatene samtidig som jeg prøvde å opprettholde et kritisk blikk på min tolkning av materialet. Thagaard (2018, s.112) understreker viktigheten av å skrive et referat direkte etter intervjuene, slik at vi ikke mister store deler av datamaterialet. Å miste viktig datamateriell fra et intervju der den som intervjuer har notert for hånd kan fort oppstå på grunn av mange ulike elementer. Informanten kan for eksempel snakke for fort i forhold til tempoet en klarer å notere i og den som intervjuer kan ende opp med å avbryte informanten for å få med seg det som ble sagt. Når det gjelder utfordringer ved å notere under et intervju forteller Thagaard (2018, s.112) videre at det å håndtere ulike oppgaver samtidig kan for intervjuet, den som intervjuer og informantene oppleves som en stressfaktor som igjen ofte påvirker den personlige kontakten mellom informant og den som intervjuer, men også mengden av datamaterialet som blir redusert. Jeg kunne altså med fordel brukt båndopptaker istedet for å notere. Lydopptak bidrar til at en opplever tilgjengelighet av et mer omfangsrikt materiale der alt blir bevart (Thagaard, 2018, s. 111-112).

Begge informantene fikk etter intervjuene tilsendt datamaterialet jeg hadde innhentet. Dette ble sendt i et dokument sammen med intervjuguiden, slik at de kunne gi tilbakemelding på om det var noe jeg hadde misforstått, noe de ville jeg skulle fjerne eller om det var noe de ønsket å legge til. Her fikk jeg tilbakemelding om noen få ting som den ene informantene ville legge til og jeg kunne etter dette fortsette arbeidet. «Uansett hvilket datamateriale man jobber med, dreier alltid analysen om å redusere datamengden og skape orden, struktur og mening» (Bergsland & Jæger, 2022, s.45). Etter å ha renskrevet datainnsamlingen, kodet og kategoriserte jeg funnene inn i ulike temaer. I følge Thagaard (2018, s.171) retter vi i en

temaanalyse oppmerksomheten mot de temaene som blir representert i datamaterialet. Dette gjør ifølge Bergsland og Jæger (2022, s.45) til at det blir lettere å få en oversikt over datamaterialet du senere skal drøfte i lys av teori og problemstillingen din. Det kan derimot være noen utfordringer med utføringen av temaanalyser, der Thagaard (2018, s.171) sier at vi med denne analysemetoden løsriver innholdet i teksten ut fra sin egentlige opprinnelige setting.

I slike oppgaver som denne bacheloroppgaven er, er det viktig å ha et kritisk blikk til valgene en tar. Metodevalg er en av flere valg en tar i denne prosessen, og som kan påvirke måten en går frem i oppgaven. Det er derfor ifølge Bergsland og Jæger (2022, s.28) viktig at man blant annet har innhentet informasjon om temaet en har valgt, innsamlings- og analysemetoder, og målet med prosjektet. Valget mitt om å bruke intervju som metode mener jeg har bidratt til at jeg sitter med et materiale og et helhetsbilde av hvordan de aktuelle pedagogiske lederene faktisk jobber med tilvenningen på sin avdeling, noe som gir meg et godt utgangspunkt for å få problemstillingen min besvart.

3.6 Reliabilitet og validitet

Reliabilitet knyttes til vurderingen om prosjektets utførelse er gjort på en pålitelig og tillitvekkende måte, mens begrepet validitet handler om gyldigheten av tolkningene som forskeren fremviser. (Thagaard, 2018, s.187 &189). Å vurdere om arbeidet jeg har gjort i bacheloroppgaven er pålitelig og gyldig, er viktig for at troverdigheten av funnene mine styrkes. Som sagt tidligere i oppgaven kunne jeg med fordel ha brukt lydopptak som metode for å innhente datamaterialene, noe som hadde økt reliabiliteten. Det som derimot kan være med på å styrke reliabiliteten min er at jeg etter å ha renskrevet intervjuene mine sendte disse vedleggene til de respektive informantene for tilbakemelding. Jeg fikk da tilbakemelding på at noe hos den ene informanten burde legges til i vedlegget, noe jeg gjorde før jeg fortsatte analysearbeidet. Validitet knyttes til hvor gyldig informasjonen man har samlet inn er og hvordan man i prosessen av datainnsamling har hatt et kritisk blikk eller ikke. (Thagaard, 2018, s.181).

3.7 Etske retningslinjer

Det er etisk viktig å tenke at deltakelsen til informanten ikke skal på noen som helst måte komme informanten til skade senere. Her er tilliten informanten og den som intervjuer har til hverandre vesentlig for at arbeidet skal ha gode etiske rammer (Thagaard, 2018, s.114). Det er videre viktig at jeg som forsker følger de etiske retningslinjene som er satt for arbeidet med

bacheloroppgaven. Etiske dilemmaer i forhold til denne oppgaven kan knyttes opp mot problemstilling, teoretisk undersøkelse, datainnsamling og analyse samt drøfting av det innsamlede materialet. (Bergsland & Jæger, 2022, s. 47). De sier videre at det etiske ansvaret jeg har som forsker i en slik oppgave kan knyttes opp mot tre ulike punkt: informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser. Jeg gikk igjennom informasjon og samtykkeskjema sammen med informantene før intervjuet der jeg informerte om hensikten med forskningen, hva deltakelsen til informantene hadde å si for dem, frivilligheten og at de kunne trekke seg når som helst under prosjektet. Jeg har også i tillegg bevart informantenes anonymitet da jeg på samtykkeskjemaet ikke hadde behov for deres underskrift og i teksten i bacheloroppgaven omtaler de som: «Pedagogisk leder A og pedagogisk leder B» (Thagaard, 2018, s.47). De kan heller ikke kjennes igjen i svarene de har gitt, da svarene ikke handler om konkrete hendelser som andre utenfor kan kjenne seg igjen i. Jeg har konkludert med at mine informanter, ved å delta i mine intervju ikke kommer til å komme til skade da deres integritet er ivaretatt. (Thagaard, 2018, s.49).

4.0 Presentasjon av funn

I dette kapittelet av bacheloroppgaven presenteres funnene som kom frem under intervjuene. Jeg har valgt å kategorisere funnene i kategorier for å gjøre presentasjonen av funn mer oversiktlig for meg og leser, både i dette kapittelet, men også i drøftingen. For at det skal bli enda mer oversiktlig ovenfor leser, har jeg valgt å omtale intervjuobjektene mine som pedagogisk leder A og pedagogisk leder B. Ifølge (Thagaard, 2018, s.46) kan en med fordel bruke omtalelsen intervjuperson om personen som er blitt intervjuet. For at leseren gjennom resten av oppgaven skal få en bedre forståelse for hvem som har gitt disse svarene, med tanke på utdanning og stilling, har jeg valgt å bruke betegnelsene pedagogisk leder A og pedagogisk leder B om informantene. Når jeg benevner informantene som pedagogisk leder er deres anonymitet fortsatt ivaretatt og leseren får samtidig en økt forståelse for innholdet som blir presentert.

4.1 Rutiner under tilvenning

Begge informantene fikk spørsmål om hvilke rutiner de hadde for oppstart på deres avdeling. Her fortalte begge to at de allerede oppretter kontakt med barnets familie på våren. Pedagogisk leder A fortalte om at de allerede rundt tiden foreldrene har fått vite at de har fått barnehageplass, ringer hjem til dem og snakker med dem. I denne samtalen informerer pedagogisk leder A om nødvendig praktisk informasjon foreldrene trenger å vite, samtidig

som de i denne samtalen avtaler tidspunkt om hjemmebesøk. Pedagogisk leder A forteller i intervjuet om den gode erfaringer de har fra dette, noe som var noe de begynte med under koronatiden. Her får de møte barnet i barnets egne, trygge og forutsigbare rammer. De får også muligheten til å få et innblikk i hjemmet deres, bli kjent med foreldrene og hvem de er. Hen forteller videre at de under dette besøket gjennomfører den såkalte oppstartssamtalen. Her får den pedagogiske lederen informasjon fra foreldrene om barnets utvikling, behov, historie og eventuelle medisinske tilfeller. Her gir barnehagen ut ulike typer informasjon og skjemaer til foreldrene som foreldrene fyller ut, og tar med tilbake ferdig utfylt når barnet har sin første dag på tilvenning i barnehagen. Disse dokumentene blir også brukt som informasjon til resten av personalet om hvilke barn som begynner. Pedagogisk leder A legger til at barnehagen ikke praktiserer noen direkte besøksdager mellom hjemmebesøk og oppstarten i barnehagen, men heller øker tiden barnet er i barnehagen utover den første uken.

I motsetning til pedagogisk leder A som har telefonsamtale som første kontakt med foreldrene på våren, forteller pedagogisk leder B at de på våren sender ut generell informasjon og informasjon om besøksdager til foreldrene via e-post. Hen forteller videre at det på besøksdager kommer tre og tre barn i tre dager hver, fordelt utover tre uker. Noe som altså betyr at hvert barn besøker barnehagen tre ganger før sommerferien. Under disse dagene blir det satt av 1t til hvert besøk. Før ferien sender pedagogisk leder B både ut praktisk informasjon om oppstart etter ferien, hvem barnet får som primærkontakt, resterende personal på avdeling, dagsrytme og ukerytme samt informasjon til personalet om hvem som skal starte og hva som er viktig å tenke på. Pedagogisk leder B legger til at det er essensielt at personalet kjenner til tilknytningsteorier.

Under oppstart forteller både pedagogisk leder A og pedagogisk leder B at de passer på å fordele barna godt utover dagene og ukene. Dette kommuniserer de godt med foreldrene og prøver så godt de kan på å møte de ulike behovene til barna og foreldrene. Pedagogisk leder A opplever blant annet at foreldre og ansatte er veldig fleksible angående dette, slik at de får sikret en best mulig oppstart for barnet. Pedagogisk leder B forteller at de så tidlig som mulig under tilvenningsdagene har oppstartssamtale med foreldrene, slik at de har best mulig utgangspunkt å lære barnet å kjenne iløpet av de neste dagen. Dette i motsetning til pedagogisk leder A, som benyttet seg av oppstartssamtale allerede på våren under hjemmebesøket. Det å praktisere foreldreaktiv tilvenning er noe både pedagogisk leder A og pedagogisk leder B understreker som noe de har fokus på. Altså å bli kjent med barnet

gjennom foreldrene og gradvis nærme seg barnet på en sensitiv og trygg måte ut ifra barnets signaler.

Begge informantene forteller om at de anbefaler at tilvenningsdagene strekker seg utover en hel uke og ikke bare tre dager. Da informantene fikk spørsmål om hvor lenge de tenker en tilvenningsperiode varer for barna svarte begge informantene at det er noe som kan ta flere måneder og for noe kanskje opp mot et halvt år. Dette understreker de at er ulikt fra barn til barn, men at det ofte tar tid å bli trygg, både på barnehagen, de voksne og andre barn.

Pedagogisk leder A legger til at hun tenker tilvenningsperioden er «over» når barnet kan ta imot trøst fra de voksne og ser på de som en omsorgsperson.

4.2 Primærkontakt og tilknytning

Både pedagogisk leder A og pedagogisk leder B forteller om viktigheten av at barnet først blir kjent med en bestemt ansatt i barnehagen som barnet skal bli trygg på. Pedagogisk leder A forteller at de er to pedagogiske ledere på avdelingen som deler på denne rollen. På deres avdeling får den pedagogiske lederen hovedansvaret under tilvenningsperioden for det barnet de har vært på hjemmebesøk hos, mens pedagogisk leder B på den andre siden forteller at de bruker alle faste ansatte som primærkontakt under tilvenningsperioden. Ved å gjøre det på denne måten fordeler de barna på flere ansatte.

I barnehagen til pedagogisk leder A forteller hen at bruken av primærkontakt fortrinnsvis er mest i bruk helt i starten av tilvenningen, da de streber etter å legge til rette for at barnet skal bli like godt kjent med resten av personalet. Dette forklarer hen at de gjør for at det skal være mindre sårbart for barnet om primærkontakt er borte fra jobb på grunn av for eksempel sykdom. Hen legger til at de har god erfaring med nettopp dette og at dette gir en ekstra trygghet til barnet. De er videre ekstra lydhøre og observante under hele tilvenningsperioden i tilfelle barnet oppnår bedre kontakt med en annen ansatt. I motsetning til pedagogisk leder A forteller pedagogisk leder B om viktigheten av at barnet har en fast ansatt å forholde seg til under tilvenningsperioden, men også i tiden etterpå om barnet trenger dette. Hen understreker at små barn strever med å skulle forholde seg til og bli trygg hos flere enn en.

Begge mine informanter legger vekt på å være mye nede på gulvet sammen med barnet når de skal bli kjent med barnet og danne en god tilknytning. «For meg er det veldig viktig å være nysgjerrig» forteller pedagogisk leder A. Pedagogisk leder A forteller videre at ved å være på høyde med barnet kan de nærme seg barnet ut ifra barnets kroppsspråk og verbale uttrykk. Begge informantene forteller også at de er sensitive for barns uttrykk, legger til rette for og

inspirerer til lek som barnet liker. Pedagogisk leder A legger til at hen synes det er viktig å vise interesse for barnet samtidig som en skal gi barnet rom for å komme til deg. «Jeg synes det er veldig viktig at de voksne er noen som mestrer å tolke signaler fra barnet rett, noen som føler seg trygg i sin egen rolle og som klarer å danne en god tilknytning til barnet» forteller pedagogisk leder B.

4.3 Foreldresamarbeid

Under begge intervjuene med de pedagogiske lederene kom det frem at de, for å sikre barnet en så trygg og god oppstart som mulig er helt avhengig av et godt foreldresamarbeid. Begge informantene var opptatt av at tilvenningen skulle, så langt det var mulig, tilpasses og tilrettelegges på best mulig måte for foreldrenes og barnas behov. Pedagogisk leder A forteller at de gjennom hjemmebesøket på våren får en begynnende følelse av å bli kjent med foreldrene, hvordan de har det og hvem de er. Pedagogisk leder B sier også at de iløpet av både besøksdagene, men også de første dagene under tilvenningen legger vekt på å bli kjent med foreldrene og hvem de er, da det er igjennom foreldre en kan oppnå god kontakt med barnet.

Etter at informantene fikk spørsmål om hva de tenker er viktig for foreldrene under tilvenning svarte begge to at en av punktene var å gi foreldrene god nok informasjon. Begge informantene forteller også under intervjuene at det å få foreldrene til å føle seg velkommen og at de opplever de ansatte på avdeling som blid og imøtekommende er viktig for at foreldrene skal få en begynnende tilhørighet og tillit til både barnehagen og de ansatte. Pedagogisk leder A fortalte at hen synes det var viktig å fortelle foreldrene hva de kan forvente av barnehagen, forklare hvorfor de gjør ting som de gjør, og å understreke til foreldre om viktigheten av at de stiller spørsmål om de lurer på noe. Pedagogisk leder B legger til at hen av erfaring synes det å la foreldrene se samspillet mellom den ansatte og barnet, oppleves viktig for dem.

Da informantene fikk spørsmål om hva de vektlegger i et godt foreldresamarbeid svarte begge to at god og åpen kommunikasjon var viktig, samt ærlighet i møte med foreldrene.

Pedagogisk leder A legger til at for å oppnå en åpen og ærlig kommunikasjon i foreldresamarbeidet er det viktig at det foreligger et godt grunnlag for god kommunikasjon i bunnen, da foreldre er ulike der noen forteller og deler mye og andre ikke. Hen mener at det er i samtalene under hjemmebesøkene, oppstartssamtalen og tilvenningsperioden foreldre kan

gi nyttig informasjon som er med på å forme og tilrettelegge for at barnet skal få en best mulig oppstart i barnehagen, da det er foreldrene som kjenner barnet sitt best.

Pedagogisk leder B forteller at hen opplever at det kan være litt utfordrende i et foreldresamarbeid hvis foreldre ikke så åpen og ikke deler informasjon barnehagen kunne hatt godt nytte av når det kommer barnets forutsetninger og behov. Pedagogisk leder A deler også denne erfaringen og legger til at dette kan være en indikator på at foreldresamarbeidet ikke har fått det gode grunnlaget som åpner for åpenheten i kommunikasjonen.

5.0 Drøfting

I denne delen av oppgaven kommer funnene til å bli drøftet opp mot teori som jeg anser som relevant for min problemstilling: *Hvordan tilrettelegger pedagogiske ledere for de yngste barnas oppstart i barnehagen?* Valget om å kategorisere drøftingsdelen nesten identisk med funndelen av oppgaven er for å gi leseren en opplevelse av at det er mer oversiktlig. I denne delen tar jeg for meg funnene i kategoriene tilvenningsperioden, primærkontakt og tilknytning, og foreldresamarbeid helt til slutt.

5.1 Tilvenningsperioden

Informantene var enige i at varigheten på tilvenningen varierer fra barn til barn, da alle barn er ulike og har med seg ulike erfaringer. Her nevnte informantene at det tar tid for små barn å bli trygge på både de voksne, barnehagen og andre barn. Dette viser at begge informantene var opptatt av å gi god nok tid i tilvenningen. I følge Drugli (2022, s.126) må barna få tid til å venne seg til den nye hverdagen og bli møtt med forståelse i den krevende overgangen, noe Abrahamsen (2015, s.74) også understreker. Hun sier at det er de ansattes oppgave å være i barns tempo og ha respekt for overgangen de går igjennom (Abrahamsen, 2015, s.74). Niss (2022, s.15) legger til at på grunn av at barn bruker ulik tid på tilvenningen, må også de ansatte tilpasse tilvenningen individuelt ut ifra hvert enkelt barns behov, noe som krever god informasjon til foreldre og nøye planlegging. Dette er noe Rammeplan (2017, s.33) også legger føringer for der barnehagen skal tilpasse seg på ulike områder for at barnet skal få mulighet til å knytte seg til barn og ansatte, og å etablere relasjoner og bli kjent. Med god nok informasjon kan personalet og foreldrene bruke barnets egenskaper, erfaringer og behov som et hjelpende kompass inn i tilvenningen (Niss, 2022, s.15). Dette kan overføres til Brookers *person-prosess-kontekst-tid*-modell som omhandler hvordan ulike elementer ved barnet i seg selv og miljøet rundt barnet påvirker hverandre (Drugli et al., 2021, s.21). Dette kan tolkes på

den måten at alt som berører barnet direkte og indirekte er med på å påvirke barnet og barnets prosess under tilvenningen.

Begge mine informanter hadde som rutine å kontakte foreldrene med informasjon ikke så lenge etter de hadde fått plass i barnehagen. Imidlertid brukte de ulike måter å gjøre dette på, der pedagogisk leder A gjennomførte en telefonsamtale sammenlignet med pedagogisk leder B som sendte ut informasjon på e-post. Videre i intervjuene mine ble det klart at begge informantene gjennomførte tiltak for å bli kjent med barnet og foreldrene før barnet har sin første dag i barnehagen. Denne perioden, før selve tilvenningsperioden blir ulikt praktisert hos de to barnehagene informantene mine jobber i, da barnehagen til pedagogisk leder A praktiserer hjemmebesøk til forskjell fra barnehagen til pedagogisk leder B som har besøksdager.

De ulike barnehagene har også ulike tidspunkt for den såkalte oppstartssamtalen, der pedagogisk leder A gjennomfører denne på hjemmebesøket før sommeren, mens pedagogisk leder B på den andre siden bruker en av de første dagene i tilvenningsperioden til å gjennomføre samtalen. Tidspunktet pedagogisk leder A velger å gjennomføre oppstartssamtalen på kan tolkes dit hen at hen er opptatt av at viktig og nyttig informasjon om barnet blir utvekslet i god tid før barnet skal ha sin første dag i barnehagen. Å utføre en oppstartssamtale gir muligheten til å skape en sammenheng og helhet mellom barnets liv hjemme og i barnehagen, noe som anses som viktige punkter i trygghet og mental helse (Brandtzæg et al., 2017, s. 103). Dette kan tolkes på den måten at informasjonen barnehagen får om barnet er viktig for å kunne forberede og planlegge tilvenningsperioden på best mulig måte for enkeltbarnet. Fra et foreldreperspektiv kan denne oppstartssamtalen være med på å gi gode forutsetninger for å trygge foreldrene også og ikke bare barnet under tilvenning, som kan overføres til det Gunilla Niss (Niss, 2022, s.70) sier om akkurat dette. Hun sier at foreldrenes innstilling ved å opptre trygg og rolig bidrar til at barnet lettere kan oppnå kontakt med de ansatte i barnehagen. Dette kan videre overføres til Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell, der hjem og barnehage til sammen utgjør et mesosystem som han mener har stor betydning for hvordan barnet fungerer og har det, spesielt i overgangen fra hjem til barnehage (Drugli et al., 2021, s.16-17).

Det ble ifølge Drugli (2022, s.133) i 2017 gjennomført en landsundersøkelse av norske barnehager der de mottok over 2500 svar. I denne undersøkelsen kom det blant annet frem at nesten alle barnehagene inviterte foreldre og barn til å komme på besøk i barnehagen før

barnet skulle begynne i barnehagen, dette i sterk kontrast til at nesten ingen av barnehagene svarte at de praktiserte hjemmebesøk. Pedagogisk leder A fortalte om hjemmebesøk som en konsekvens av koronapandemien, og at den gode erfaringen de fikk bidro til at de fortsatt praktiserer dette. Her hører barnehagen til pedagogisk leder A ifølge undersøkelsen fra 2017 til i gruppen fåtallet av barnehagene befant seg i, mens barnehagen til pedagogisk leder B befinner seg derimot i gruppen som flestparten av barnehagene befant seg i. På den ene siden kan man stille seg spørrende til om undersøkelsen hadde funnet de samme svarene angående hjemmebesøk om den hadde blitt gjort i dag, tre år etter korona startet. Samtidig kan en undre seg over om det var en spesiell grunn til at fåtallet av barnehagene ikke praktiserte hjemmebesøk i utgangspunktet. Dette kan ifølge Drugli et al. (2021, s.94-95) være på grunn av at denne måten å gjøre det på oppleves for mange som en svært ressurskrevende metode, samtidig som hun mener at hjemmebesøk kan bidra til å øke forståelsen for barnet i den sammenheng at man har litt kjennskap til barnets hjemmeforhold.

I motsetning til Drugli et al. (2021) er Niss (2022, s.71 & 74) svært positiv til å gjennomføre hjemmebesøk. Hun sier at ved at den ansatte besøker hjemmet til barnet, virker det som at barnet har bedre forutsetninger for å godta noen som kommer hjem til familien kontra å møte en ukjent person på en ukjent plass. Barnet åpner seg lettere hjemme og den ansatte får bedre informasjon til å kunne trygge barnet i barnehagen i etterkant. Sett i et annet lys legger slike hjemmebesøk opp til krav om høy etisk bevissthet hos den ansatte. Ved dårlig etisk bevissthet kan hjemmebesøket føre til endret syn på foreldrene og barnet på grunn av blant annet hvordan huset ser ut, om det er rotete og om huset fremstår luksuriøst eller ikke (Drugli et al., 2021, s.95). Det nok også tenkes at flere barnehager har prøvd ut dette før og konkludert med at det ikke fungerte godt for dem. På den andre siden kan det også være at det rett og slett ikke er nok utprøvd blant barnehagene til at en kan trekke en konklusjon på om det fungerer godt eller mindre godt. Ut ifra min informant sin forklaring er det jo en god grunn til at de har fortsatt med det. Her hadde det nok også vært svært interessant å vite hvilken metode de brukte før korona til sammenligning.

Det kan videre om barnehagen til pedagogisk leder B tenkes at de, med besøksdager, har sammen med de fleste andre barnehagene i undersøkelsen erfart at denne metoden fungerer godt for de i praksis. På den andre siden kan også denne metoden være utbredt blant barnehager i mangel på å ha prøvd noe annet. I motsetning til hjemmebesøk krever ikke denne ordningen like mye ressurser og er egentlig langt ifra krevende om en organiserer godt (Drugli et al., 2021, s.89). På bakgrunn av dette avsnittet og avsnittene ovenfor vil jeg trekke

inn det Drugli et al. (2021, s.134) sier om viktigheten av at barnehagene blir enige om en felles praksis som er godt faglig begrunnet med utgangspunkt i små barns behov og fungering. I pedagogisk leder B sin barnehage praktiserte de besøksdager som varte i 1t, der tre og tre barn kommer i tre dager fordelt utover tre uker. Dette utgjør i teorien tre besøk for hvert barn. Disse gruppene var faste slik at både barn og foreldre møtte de samme barna og foreldrene hver gang. Barnet vil i første omgang få anledning til å bli litt kjent med både barnehagen og ansatte når barnet besøker barnehagen flere ganger med foreldrene, men også muligheten til at både foreldre og barn blir bedre kjent med andre barn og foreldre (Drugli et al., 2021, s.89). I tolkning av Bronfenbrenners teori er foreldrenes tilstedeværelse på besøksdagene med på å skape en begynnende brobygger for barnet i barnets mikrosystemer (Drugli et al., 2021, s.17).

Noe begge informantene mine virket å være opptatt av, var at de anbefaler til foreldre at tilvenningen med foreldrene strekker seg over minst en uke og ikke tre dager som normalen tilsier. Dette er noe Drugli et al (2021, s.97) påpeker at stadig flere barnehager gjør, og sier videre at dette er noe de anbefaler på bakgrunn av kunnskap og tilbakemeldinger fra både ansatte og foreldre. Begge informantene passet begge på å fordele barna godt utover dagene og ukene slik at de hadde bedre forutsetninger for å møte foreldrenes og barnas behov bedre. Drugli et al. (2021, s.99-100) forteller at når barna begynner i barnehagen vil det være essensielt for deres trygghet at foreldrene opererer som en trygg base for dem. Her fungerer foreldrene som en trygg havn og kan hjelpe de små med reguleringen av følelser når de for eksempel blir overveldet eller redd. Dette er noe jeg får inntrykk av at begge informantene mine kjenner til viktigheten av, da de gjennom intervjuet påpeker at foreldreaktiv tilvenning er noe de er opptatt av og praktiserer. Dette støttes av Bowlbys tilknytningsteori (Broberg, 2018, s.35), der han blant annet påpeker at barnet trenger foreldrene i tilvenningen for å utvikle relasjon til den ansatte og miljøet i barnehagen, slik at tilvenningen ikke trigger fremmedskepsis hos barnet. Dette kan også ses i lys av det Bronfenbrenner kaller et tre-person-system, der foreldrene er aktiv deltakende i tilvenningen sammen med barnet og den ansatte (Drugli et al., 2021, s.18).

5.2 Primærkontakt og tilknytning

Sett i lys av Bowlbys tilknytningsteori (Smith, 2019) beskrives tilknytning av Brandtzæg et al. (2017, s.16) som den medfødte evnen som går på autopilot til å søke og være i nærheten av noen som kan gi barnet sikkerhet i form av egen trygghet og overlevelse. Det å knytte seg til voksne som er stabile og lydhøre for barnets behov er med på å utvikle barnets følelsesmessige og sosiale evner samt deres behov for utforskning og læring (Brandtzæg et

al., 2017, s.16-17). Dette beskriver viktigheten av at hvert barn har minst en i livet sitt som kan gi dem akkurat dette og de første personene som barnet opplever dette fra er foreldrene.

Når barnet begynner i barnehagen og foreldrene må tilbake på jobb har ikke barnet lenger de primære tilknytningsfigurene til stede og det er da barnet har behov for en stabil og sikker havn og trygg base i barnehagen også (Brandtzæg et al., 2017, s.20). Primærkontakten blir en base som representerer tilknytning og trygghet for barnet, der barnet opplever å få støtte av ved behov (Drugli, 2022, s.150). Broberg (2018, s.34) beskriver det som en selvfølge at barnet trenger å føle seg trygg sammen med en fast ansatt først for å senere kunne føle seg trygg med de andre ansatte på avdeling. Dette er i tråd med funn-delen av oppgaven der både pedagogisk leder A og pedagogisk leder B uttrykte viktigheten med at barnet fikk forholde seg til en fast ansatt. I pedagogisk leder B sin barnehage var alle faste ansatte primærkontakter. Dette er i tråd med Drugli et al. (2021, s.36) teori om at det er lettere for en ansatt å ta vare på og legge merke til få barns emosjonelle behov kontra mange barns behov. I følge Bowlbys tilknytningsteori trenger de små barna en god del tid og oppmerksomhet på en sensitiv måte fra den faste ansatte til å bygge en trygg tilknytningsrelasjon til dem (Drugli, 2022, s.43). Dette støtter også oppunder det Broberg (2018, s.37) skriver om tid til å etablere tillit og trøsteerfaringer for barnet, slik at barnet føler seg trygg nokk til å bruke den ansatte som en trygg base.

Pedagogisk leder B var klar på at de la mye til rette for at barnet også etter tilvenningsperioden med foreldrene var over, kunne fortsette å ha den faste ansatte tett sammen med seg så lenge barnet hadde behov for det. Hun la til at det var viktig å huske på at små barn strever med å forholde seg til og bli trygg på hos flere enn en. Dette er i tråd med det Broberg (2018, s.37) skriver om at barn i teorien bare kan knytte seg til fem eller seks tilknytningspersoner. Det er altså begrenset hvor mange ansatte barnet kan knytte seg til om en tenker på ulike familiemedlemmer og nære venner av foreldrene barnet kanskje har knyttet seg til før de kommer til barnehagen. Pedagogisk leder A ga på den andre siden uttrykk for at primærkontaktsystemet var for å bruke helt i starten og at de strebet etter at barnet også skulle knytte seg til de andre ansatte. Dette fortalte hun var på bakgrunn av at det ikke skulle bli for sårbart for barnet om primærkontakten var borte fra jobb. At det skal bli mindre sårbart for barnet om primærkontakten er borte er noe Drugli et al. (2021, s.83) også nevner. Hun skriver at barnehagene bør organisere tilvenningen slik at alle barna har både en primærkontakt, men også en sekundærkontakt som barnet blir kjent med under tilvenningen. Pedagogisk leder A mener dette gir en ekstra trygghet til barnet.

For å bli kjent med barnet og danne en god tilknytning snakket begge informantene om det å være mye «nede på gulvet» sammen med barnet. Det informantene forteller om her er noe som kan knyttes til Drugli (2022, s.159) sin beskrivelse av hvordan en barnehage i Trondheim bruker god tid på å skape trygghet på gulvet sammen med de nye barna. Drugli (2022, s.159) forteller at barnehagen har fokus på å bli kjent med og etablere nære relasjoner med barna og at de ved å være mye på gulvet gir barna rom for å bruke den tiden de trenger og har behov for å bruke. Her oppnår de ansatte kontakt med barnet i form av blikkontakt, smil, følelser og eventuelt legge til rette for og inspirere til lek som barnet er opptatt av (Drugli, 2022, s.167). Drugli et al. (2021, s.35) skriver her om de ansattes bevissthet om å bruke tiden foreldrene er i barnehagen godt til å danne en trygg relasjon til barnet. Begge informantene forteller at de er sensitive for barns uttrykk, noe som Drugli (2022, s.152) beskriver som et kjerneelement for å legge tilrette for positive relasjoner mellom barnet og den ansatte.

5.3 Foreldresamarbeid

Under begge intervjuene var viktigheten av et godt foreldresamarbeid under tilvenningen noe som var som en rød tråd gjennom begge intervjuene. Rammeplan (2017) sier også noe om viktigheten av et godt foreldresamarbeid når barnet begynner i barnehagen: «Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.33). Begge informantene la vekt på å gi foreldrene god nok informasjon, altså la de vekt på at kommunikasjonen mellom barnehagen og foreldrene var utrolig viktig for barnets oppstart i barnehagen. I følge Glaser (2019, s.69) er det flere elementer ved barnets utvikling, læring og trivsel som er knyttet opp mot hvor godt samarbeidet mellom hjem og barnehage er. Dette kan knyttes opp mot Bronfenbrenners modell der en sterk forbindelse mellom de to mikrosystemene som barnehagen og hjemmet er, har veldig stor betydning for hvordan barnet fungerer i de to mikrosystemene. Her kan man også trekke inn det som Bronfenbrenner kaller multiple forbindelser, som handler om at foreldrenes deltakelse i barnehagen igjen styrker den forbindelsen som er i mikrosystemene til barnet (Drugli et al., 2021, s.17). Her er tilvenningsperioden en periode som kan legge til rette for nettopp dette, at foreldrene tilbringer tid med barnet, i barnehagen. Dette er i tråd med funnene fra intervjuet der fokuset på foreldreaktiv tilvenning var noe begge informantene ga inntrykk av at de praktiserte og så på som veldig viktig for at barna skulle bli trygge.

Glaser (2019, s.70) beskriver foreldre som en «uensartet og sammensatt gruppe» som møter barnehagen, kanskje for første gang, med ulike forutsetninger og forventinger. Her er det viktig, ifølge mine informanter at barnehagen er blide og imøtekommende ovenfor barnets og

foreldrenes behov, slik at foreldrene skal få en begynnende tilhørighet og tillitt til barnehagen. Dette sier meg at informantene er opptatt av at foreldrene skal være trygge på at barna deres er i gode hender når de skal forlate barnehagen. Ansatte får mange muligheter under tilvenningen til å snakke med foreldrene og bli kjent med dem samt å observere foreldrene i samspill med barnet. Dette kan videre bidra til at tilvenningsperioden blir en positiv prosess for alle parter (Drugli et al., 2021, s.23). Dette er i tråd med hvordan begge informantene mine forteller om tiden de begynner å bli litt kjent med foreldrene. Pedagogisk leder A forteller om sine første innblikk i hvem foreldrene er når hen er på hjemmebesøk, men også under tilvenningen. Pedagogisk leder B forteller om samme erfaring både under besøksdagene og under tilvenningen, der de legger vekt på å bli kjent med foreldrene og hvem de er foruten å være foreldre. Pedagogisk leder B understreker at det er gjennom å bli kjent med foreldrene og at foreldrene kjenner seg trygge at de får tilgang til å oppnå god kontakt med barnet. Ved at barnet observerer foreldrenes kontakt med de ansatte over en periode vil dette bidra til å skape helhet og sammenheng i barnets liv (Drugli et al., 2021, s.24).

Drugli et al. (2021, s.49) forteller om at god informasjon til foreldre bidrar til at foreldrene får en forståelse for hvordan ting foregår og gir dem en mulighet til å samarbeide og medvirke. Pedagogisk leder A var opptatt av at foreldrene skulle vite hva de kunne forvente av barnehagen og brukte også å oppfordre de til å stille spørsmål om alt de lurte på. Dette mente hen bidro til å ha en åpen og ærlig dialog med foreldrene. Informasjonen fra foreldrene og til barnehagen er også viktig (Drugli et al., 2021, s.50). Hun forteller videre at når det ansatte får nyttig kunnskap om barnet direkte fra foreldrene vil dette lette for tilvenningsprosessen. Dette deler pedagogisk leder A sitt syn på at informasjonen foreldrene gir er nyttig for at barnets skal få en best mulig oppstart i barnehagen, da det er foreldrene som kjenner barnet sitt best. Videre kan det oppstå utfordringer når det kommer til informasjon fra foreldre. Dette er noe pedagogisk leder B deler sin erfaring med og forteller at det kan oppleves utfordrende om foreldrene ikke er så åpen og ikke deler informasjon barnehagen kunne hatt godt nytte av når det kommer til barnets forutsetninger og behov. Pedagogisk leder B deler denne erfaringen og indikerer at dette kan være en indikator på at foreldresamarbeidet ikke har fått det gode grunnlaget for åpenhet som det burde. For å kunne forstå og støtte barnet best mulig er dette informasjon foreldre sitter med som de ansatte trenger å få ta del i (Drugli et al., 2021, s.51).

6.0 Avslutning

«Når barnet begynner i barnehagen, skal personalet sørge for tett oppfølging den første tiden slik at barnet kan oppleve tilhørighet og trygghet til å leke, utforske og lære»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s.33).

I lys av min problemstilling «Hvordan tilrettelegger pedagogiske ledere for de yngste barnas oppstart i barnehagen?» har jeg gjennom hele prosessen med bachelorskrivingen, intervjuene og forarbeidet tilegnet meg mer kunnskap om tilvenningen for de yngste barna, noe som er i henhold til hvilke mål jeg satte meg for oppgaven innledningsvis. Jeg har blitt mer bevisst rundt min egen rolle under tilvenning, fått høre andres erfaringer på hva som har fungert godt for dem samt at jeg er blitt mer kunnskapsrik rundt temaet nå enn før arbeidet med bacheloren, noe som vil være en stor fordel når jeg som barnehagelærer skal ut i felten å arbeide med blant annet dette temaet. Ved bruk av intervju i min metode har jeg helt klart fått et godt bilde av hvordan de to barnehagene jobber med tilvenningen på deres avdeling og konkluderer med at metodevalget mitt for oppgaven var rett når det gjaldt å undersøke det problemstillingen min etterspurte.

I oppgaven min kommer det blant annet frem at tid, planlegging og organisering er viktig for å gi barnet en best mulig tilvenning som overhodet mulig. Noe som var essensielt for begge informantene mine og kanskje et av de viktigste punktene ved tilvenningen var foreldresamarbeidet, kvaliteten på dette og hvor viktige foreldrene var for barnets prosess. Selv om de to barnehagene hadde ulikheter når det kommer til selve tilvenningsprosessen opplever jeg at de i henhold til sine erfaringer og kunnskaper opererer til det beste for deres barnehage og de nye barna. Jeg vil også si at jeg gjennom denne oppgaven kan konkludere med at begge barnehagene jobber i henhold til hvordan blant annet Rammeplan (2017) legger føringer for de yngste barnas oppstart i barnehagen. Gjennom dette har de gitt meg konkrete svar på hvordan de jobber i praksis og gir videre et svar på problemstillingen om hvordan de faktisk tilrettelegger for de yngste barnas oppstart.

7.0 Litteraturliste

Abrahamsen, G. (2015). En god start i barnehagen: toleranse for avskjed i tårer og tid til det nødvendige. I Haugen, S., Løkken, G & Röhle, M. (red.). *Småbarnspedagogikk: Fenomenologiske og estetiske tilnæringer*. Cappelen Damm Akademisk

Bergsland, D, M & Jæger, H. (red.). (2022). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Cappelen Damm Akademisk

Brandtzæg, I., Torsteinson, S & Øiestad, G. (2017). *Se barnet innenifra: Hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen*. Kommuneforlaget

Broberg, M. (2018). Betydningen av tilvenning og trygghet for de yngste barna i barnehagen. I Samuelsson, P, I & Jonsson, A. (red.). *Barnehagens yngste barn: Perspektiver på omsorg, læring og lek*. (s.34 -37). Fagbokforlaget

Drugli, M, B. (2022). *Liten i barnehagen*. Cappelen Damm Akademisk

Drugli, M, B., Lekhal, R & Buøen, S, E. (2021). *Tilvenning og foreldresamarbeid*. Cappelen Damm Akademisk

Glaser, V. (2019). Mål for samarbeidet: Teoretiske perspektiv. I Glaser, V. *Foreldresamarbeid: Barnehagen i et mangfoldig samfunn*. (s. 69-70). Universitetsforlaget

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Utdanningsdirektoratet

Niss, G. (2022). *Å begynne i barnehagen*. Fagbokforlaget

Smith, L. (2019). Tilknytningsteori: opprinnelse og modifikasjoner. I Smith, L. *Tilknytning og barns utvikling*. (s. 19-23). Cappelen Damm Akademisk

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitative metoder*. Fagbokforlaget

Vedlegg

Vedlegg 1.1: Intervjuguide

Tema: *Tilvenning for de yngste barna i barnehagen*

Problemstilling:

Hvordan tilrettelegger pedagogiske ledere for de yngste barnas oppstart i barnehagen?

Innledningsspørsmål:

1. Vil du fortelle litt om hvilken utdanning du har og hvor lenge du har jobbet som pedagogisk leder?

Hoveddel:

2. Hvilke rutiner har dere for oppstart for småbarn på din avdeling?
 - A) Primærkontakt
3. Hvilke rutiner har dere når det kommer til kommunikasjon med foreldre/foresatte i perioden før barnet skal komme på tilvenning?
4. Hva tenker du er viktig for deg ved det første møte med barnet og foreldre/foresatte?
5. Har dere noen spesielle planer eller aktuelle dokument som dere bruker under oppstart?
6. Hvilke rutiner har dere når det kommer til bemanning under den første tiden?
 - A) På hvilken måte tror du/tror du ikke at bemanning påvirker tilvenningen til barnet?
7. Hvordan jobber dere for å ivareta andre barn på avdeling under tilvenningen?

- A) Vil du trekke frem noen eksempel på hva som har funket for dere?

Barnet:

8. Hva tenker du er viktig for barnet ved det første møtet?
9. Hvilke praktiske ting/tilrettelegging tenker du er viktig å tenke på under tilvenningen?
10. Hvor lenge tenker du en tilvenningsperiode for barnet foregår?

Foreldresamarbeid:

11. Hva tenker du er viktig for foreldrene/foresatte ved første møtet?
12. Kommer dere med noen anbefalinger angående antall tilvenningsdager til foresatte/foreldre ved oppstart?
13. På hvilken måte tenker du foreldre er til hjelp når det kommer til praktiske ting å vite om barnet?
14. Hva vektlegger du i et godt foreldresamarbeid under tilvenningen?
15. Er det noe du føler er utfordrende når det kommer til foreldresamarbeidet?
16. Hva tror du foreldrene/foresatte kan oppleve som utfordrende i perioden under oppstart?

Ekstraspørsmål:

1. Vil du trekke frem noe som du synes har fungert godt under tilvenning på avdelingen din?
2. Er det noe du tenker dere kan bli enda bedre på når det kommer til tilvenning?

Vedlegg 1.2: Informasjon og samtykkeskjema

Vil du delta i bachelorprosjektet

«Tilvenning for de yngste barna i barnehagen»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvordan ulike småbarnsavdelinger i barnehager arbeider med tilvenning for de yngste barna. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Jeg er 4.årsstudent ved Dronning Mauds Minne Høgskole og skal nå skrive min bacheloroppgave. I bacheloroppgaven min skal jeg forske på hvordan pedagogiske ledere arbeider under tilvenningen til de yngste barna i barnehagen. Målet for oppgaven er for meg å tilegne meg mer kunnskap om hvordan en kan jobbe for å tilrettelegge for en best mulig oppstart hos de yngste barna på småbarnsavdelingen.

Min problemstilling er derfor: «Hvordan tilrettelegger pedagogiske ledere for de yngste barnas oppstart i barnehagen?».

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Om du velger å takke ja til tilbudet om å delta i prosjektet mitt innebærer det at jeg utfører et intervju hvor du skal svare på noen spørsmål om temaet «tilvenning for de yngste barna i barnehagen». Innholdet i spørsmålene vil omhandle hvordan du som pedagogisk leder arbeider med tilvenning for de yngste på din avdeling, litt om rutiner og foreldresamarbeid. Jeg anslår at intervjuet vil vare fra mellom 45 minutter til en time. Dine svar vil bli notert ned av meg under intervjuet og senere bli registrert elektronisk på min data. Du vil etter kort tid etter intervjuet få tilsendt et dokument med dine svar der du kan godkjenne og eventuelt legge til eller endre noe om det ikke stemmer.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke ditt samtykke fram til prosjektets slutt, uten å oppgi noen grunn.

Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg/vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg/vi har fortalt om i dette skrivet. Jeg/vi behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres.

Veiledere ved Dronning Mauds Minne Høgskole kommer til å ha tilgang til dataen som blir innsamlet. Når dere blir omtalt i teksten kommer jeg til å bruke «pedagogisk leder A & B» slik at dere blir helt anonymisert og dere vil heller ikke kunne bli gjenkjent i publikasjonen.

Jeg kommer ikke til å notere hverken på notater eller datamaskin med opplysninger som kan gjøre dere gjenkjennelig.

Prosjektet skal avsluttes 21.04.23.

Med vennlig hilsen

Veileder:

Atle Krogstad Marie Glasø Glein
akr@dmmh.no mgg@dmmh.no

Student:

Eline Kristiansen Mauseth
elinemau@online.no

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Tilvenning for de yngste i barnehagen*. Jeg samtykker til:

- å delta i *intervju*.

Dato:

Siden prosjektet ikke er behandlet av NSD, kan jeg/vi ikke innhente din underskrift. Samtykket blir derfor gitt ved at du krysser av i boksen ovenfor.